

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE JUULI – SEPTEMBER 2026

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
03.07.2026	4-26-1364/11	Karistuse kohaldamine, kui samale väärteokoosseisule vastavaid tegusid menetletakse erinevates väärteomenetlustes Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas väärteoasjas nr 4-26-1364 karistuse kohaldamise põhimõtteid, mis rakenduvad olukorras, kus isik paneb samale väärteokoosseisule vastava uue teo toime enne, kui varasema teo kohta on tehtud karistamisotsus, ja neid tegusid menetletakse erinevates väärteomenetlustes. Sellisel juhul võib isikule kohaldada eriliigilisi põhikaristusi, tagades, et eri menetlustes kohaldatud põhi- ja lisakaristused ei ületaks kogumis asjakohase väärteokoosseisu sanktsioonis ette nähtud maksimaalset karistustmäära. Peale selle märkis kolleegium, et kirjaviga maakohtu otsuse resolutsioonis kajastatud väärteo kvalifikatsioonis muudab otsuse sisu ja sellel on õiguslik tähendus (nt kajastub see otsuse jõustumisel karistusregistris). Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
24.09.2026	1-25-4251/50	Tunnistaja varasemad ütlused kohtus tõendina poolte kokkuleppel; süütamise koosseisu tõlgendamine Riigikohtu kriminaalkolleegium leidis asjas nr 1-25-4251 tehtud lahendis, et KrMS § 2911 alusel tõendina vastu võetud ütluste suhtes KrMS § 15 lg-s 3 sätestatud keeld ei kehti. Seejuures rõhutas kolleegium, et KrMS § 291¹ kohaldamine eeldab kolmepoolset kokkulepet ehk tunnistaja varasemate ütluste vastuvõtmisega peavad nõustuma nii süüdistatav, kaitsja kui ka prokuratuur. Nõusolekut andes peab süüdistatav olema teadlik selle tagajärgedest, sh sellest, et ta loobub sellega KrMS § 15 lg-s 3 sätestatud garantiist. Vastav kokkulepe tuleb fikseerida kohtuistung protokollis. Veel selgitati otsuses, et KarS § 404 lg 1 on konkreetne ohudeliikt, mis vastab tagajärjedeliikti tunnustele. Selle erinevus tavalisest tagajärjedeliiktist kui kahjustusdeliktist seisneb saabunud tagajärje iseloomus – ühel juhul on see reaalne kahju, teisel juhul ohtlik olukord. Viimane tähendab, et kaitstav õigushüve on objektiivse kõrvaltvaataja seisukohast sattunud sellisesse vahetusse (konkreetsesse) ohtu, kus esineb arvestatav tõenäosus selle reaalseks kahjustumiseks. Lisaks konkreetse ohu põhjustamisele eeldab KarS § 404 lg 1 sarnaselt KarS §-s 123 sätestatud ohtu asetamise üldkoosseisuga sellise olukorra loomist, kus teisel isikul on oht saada eluohtlik või vähemasti raske tervisekahjustus (KarS § 118). Kõnealuse süüteokoosseisu avaram tõlgendamine muudaks karistatavaks ka sellised teod,

		mis ohustavad kaitstavat õigushüve vaid vähesel määral, viies karistusõiguse kui <i>ultima ratio</i>- ehk viimase abinõu põhimõtte ning määratletuspõhimõtte rikkumiseni. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
--	--	---

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
05.08.2026	2-23-5567/31	Töendamiskoormuse jaotus alusetu rikastumise nõude esitamisel, kui hageja vaidleb sooritust tehes kostja kahju hüvitamise nõudele vastu Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, milles hageja nõudis kostjalt alusetu rikastumise sätete alusel kostjale kahju hüvitiseks tasutud summade tagastamist. Hageja tasus kostjale riigimaa jahindusliku kasutuse lepingu alusel olulise ulukikahjustuse hüvitise selleks, et kostja ei rakendaks hageja suhtes lepingust tulenevaid õiguskaitsevahendeid Riigikohus leidis, et olukorras, kus hageja vaidles soorituse tegemisel kostja nõude põhjendatusele vastu ning tegi soorituse üksnes vältimaks kostja õiguskaitsevahendite rakendamist, ei muuda pelgalt raha tasumine töendamiskoormuse jaotust. Kui kostja oleks nõudnud hagejalt kahju hüvitamist kohtus, lasuks kahju hüvitamise nõude eelduste töendamise koormus kostjal. Seega tuleb sisuliselt samas elulises vaidluses kõik kahju hüvitamise nõude eeldused tõendada kostjal. Kui hageja tugineb maakohtu menetluses sellele, et kahjuaktidest ei ole arusaadav kostja nõude kujunemine, ning maakohus jätab hagi rahuldamata, peab otsusest olema jälgitav, kuidas on kostja kahju hüvitamise nõue kujunenud. Samuti tuleb maakohtul võtta seisukoht kõikide poolte väidete kohta, mis kahjunõude suurust puudutavad. Vastasel juhul rikub maakohus kohtulahendi põhjendamise kohustust (TsMS § 436 lg 1, § 442 lg 8). Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
05.08.2026	2-23-5346/30	Piirirajatise eemaldamine või muutmine Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, kus hageja palus kohustada kostjat hoiduma piirirajatise eemaldamisest. Kolleegium leidis, et rajatis on AÕS § 151 lg 1 järgi piirirajatiseks siis, kui selle eesmärk on eraldada kaht kinnisasja. AÕS § 151 lg 3 teine lause on erinorm AÕS § 148 suhtes, kui tegemist on piirirajatise ehitamisega. AÕS § 151 lg 3 teise lause kohaldamisel ei ole määravat tähendust asjaolul, kas piirirajatis ehitati üle piiri heauskelt. Piirirajatist tuleb üldjuhul taluda, selle muutmine või eemaldamine peab üldjuhul toimuma naabrite kokkuleppel, ning üks naaber ei tohi takistada põhjendamatult piirirajatise korrashoidu, parendamist, muutmist või uue piirirajatise paigaldamist, kui selleks on teisel naabril õigustatud huvi ning see ei kahjusta ülemäära esimese naabri huvisid. Eelduslikult on piirirajatis mõlema naabri huvides. Riigikohus selgitas, et kui naaber soovib piirirajatise kõrvaldada või seda muuta ja teine naaber ei anna selleks nõusolekut, peab ta esitama teise naabri vastu hagi, milles ta palub kohustada teist naabrit andma piirirajatise kõrvaldamiseks või muutmiseks nõusolek. Piirirajatise kõrvaldamist või muutmist nõudev naaber peab põhjendama ja tõendama, miks see on vajalik. Nõusoleku andmisest keeldunud naaber peab põhjendama ja tõendama oma huvi piirirajatise säilimise vastu. Kui naaber on esitanud hagi, mille eesmärk on keelata teisel naabril tema kinnisasjal asuvat piirirajatist kõrvaldada, on nõude õiguslik alus VÕS § 1055 lg 1. Nõude saab rahuldada, kui

		kostja on ähvardanud piirirajatise ilma hageja nõusolekuta eemaldada ning hageja on õigustatult keeldunud andmast AÕS § 151 lg 3 teise lause alusel nõusolekut selle eemaldamiseks. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
05.08.2026	2-25-14764/28	Õigusliku huvi põhistamine ettevõtte ülemineku tuvastamise nõude esitamisel Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, milles kostja vaidlustas maakohtus hagi tagamise korras kohaldatud abinõusid. Tsiviilasjas esitas hageja kostja vastu nõuded tuvastada ettevõtte üleminek ning kostja vastutus turustuslepingust tulenevate kohustuste täitmise eest. Hagi toodud asjaolude kohaselt sõlmisid hageja ja kostja väidetav õiguseellane turustuslepingu, milles sisaldus kohtualluvuse kokkulepe Illinoisi kohtu kasuks. Hageja esitas kostja väidetava õiguseellase vastu Illinoisi kohtule Ameerika Ühendriikides sooritushagi, milles nõuab turustuslepingust tulenevate kohustuste täitmist. Hageja põhjendas õiguslikku huvi tuvastusnõuete esitamiseks sellega, et hageja soovib tunnistada Illinoisi kohtus tehtavat kohtulahendit Eestis kostja suhtes täidetavaks ning hageja soovib kostja suhtes kohaldada õiguskaitsevahendeid. Koos hagiga esitas hageja hagi tagamise avalduse, milles taotles kostja pangakontode arestimist ning alternatiivselt majandustegevusest väljuvate tehingute tegemise keelamist hagi tagamise taotluses märgitud kostjaga seotud isikutega. Riigikohus leidis, et õigusliku huvi olemasolu tuvastusnõuete esitamiseks ei saa eeldada, vaid hageja peab tuvastushuvi hagiavalduses põhistama (TsMS § 368 lg 1). Hageja pidi esile tooma, et Illinoisi kohtus väidetava kostja õiguseellase suhtes tehtav lahend oleks tema õigusjärglase (kostja) suhtes täidetav. Samuti tuli hagejal ära näidata, kas ja milliseid nõudeid saaks hageja esitada turustuslepingule kohalduva õiguse alusel kostja vastu siis, kui Eesti kohus tuvastaks eriõigusjärgluse. Kuigi hagejal tuleb õiguslikku huvi põhistada, ei lasu hagimenetluses välisriigi õiguse väljaselgitamise kohustus üksnes pooltel, vaid jaguneb poolte ja kohtu vahel (REÕS § 4; TsMS § 234). Siiski on hageja ülesanne tuua välisriigi õigust puudutavad asjaolud esmalt ise kohtu ette. Õiguslikult perspektiivitu hagi tagamine ei ole lubatud (TsMS § 381 lg 2). Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
07.08.2026	2-25-7369/15	Tarbijakrediidilepingu alusel väljamakstud laenusumma võlgnevuse tasumise ja seadusjärgse viivise nõue Riigikohus selgitas tsiviilasjas nr 2-25-7369 tehtud määruses, et kui krediidiandja on tõendanud, et ta on kehtivate laenulepingute alusel tarbijast laenusaaajale raha üle andnud ning nõuded laenusummade tagasimaksmiseks on muutunud sissenõutavaks, kuid kostja soovib laenusaajana tugineda sellele, et ta pole hagejale võlgu, peab kostja esitama sellekohased vastuväited ja tõendama, et ta on laenu temalt nõutavas ulatuses tagasi maksnud. Tagasimaksete tõendamise koormus on laenusaajal. Olukorras, kus laenu tagastamise tähtpäev on möödunud ja hageja nõuab väljamakstud laenusumma võlgnevuse tasumist koos seadusjärgse viivisega, ei ole vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimine tarbijakrediidilepingu sõlmimisel põhinõude rahuldamise eelduseks ega saa olla põhjus selliselt esitatud põhinõude rahuldamata jätmiseks (vt VÕS § 403⁴ lg 7). Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
12.08.2026	2-19-15672/152	Tehingust tuleneva nõude aegumine kohustuse tahtliku rikkumise korral (TsÜS § 146 lg 4) Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, kus vaieldi selle üle, kas laenulepingu sõlmimise eelselt laenuandjale antud osaliselt ebaõigete või tegelikkusest optimistlikumate andmete esitamise võib tähendada kohustuse tahtlikku rikkumist TsÜS § 146 lg 4 järgi, mis tooks kaasa 10-aastase aegumistähtaaja. Riigikohus jõudis seisukohale, et lepingueelsete läbirääkimiste käigus osaliselt ebaõigete või tegelikkusest optimistlikumate andmete esitamine viitab lepingueelsetel läbirääkimistel tõe- ja teavitamiskohustuse rikkumisele (VÕS § 14 lg-d 1 ja 2), mitte kohustuse tahtlikule rikkumisele TsÜS § 146 lg 4 järgi. Ka lepingu rikkumine, sh saadud laenu võimalik mittesihipärane kasutamine, ei tähenda veel tahtlikku heade kommete vastast tegevust

		TsÜS § 146 lg 4 mõttes. Lepingupoole algsele tahtele jätta laen tagasi maksmata ei viita laenu võtmine majanduslikes raskustes või veel äriplaani mitte realiseerima hakanud ühingu. Kohustuse tahtliku rikkumisega TsÜS § 146 lg 4 tähenduses on tegemist juhul, kui isik soovib õigusvastast tagajärge ja käitub tahtlikult heade kommete vastaselt. Tegu on heade kommete vastane siis, kui teo eesmärk on teise isiku teadlik kahjustamine. Laenusaaaja võib käituda heade kommete vastaselt näiteks siis, kui ta võtab laenu algusest peale plaaniga jätta see tagasi maksmata ja võtta saadud raha endale. Riigikohus rõhutas ka, et aegumise eesmärk on õigusrahu saavutamine, mispärast peavad tsiviilkäibes osalejad arvestama sellega, et nõuded ühel hetkel aeguvad ja neid ei saa kostja aegumise vastuväite korral enam maksta panna. Aegumise vältimiseks tuleb nõue esitada aegumistähtaaja kestel. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
--	--	--

HALDUSKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
02.07.2026	3-25-2126/93	Rahvusvahelise kaitse taotleja kinnipidamise aluste hindamine kohtumenetluses Riigikohtu halduskolleegium lahendas määruses nr 3-25-2126/93 küsimust, kas rahvusvahelise kaitse taotleja kinnipidamine oli õiguspärane. Kolleegium hindas seda, kas kohtud olid põhjalikult kontrollinud ja põhjendanud rahvusvahelise kaitse taotleja kinnipidamise aluste esinemist. Kolleegium leidis, et ringkonnakohtul tuli määruskaebust lahendades anda hinnang halduskohtu seisukohale, et esitatud õiguslikel alustel oli puudutatud isiku kinnipidamine lubatav. Kuigi ringkonnakohtu põhjendused vajasisid osaliselt parandamist, siis oli lõppjäreldus õige. Põgenemisohtu hinnates peab see põhinema konkreetsetel asjaoludel kogumis, mitte toetuma ainult seaduses loetletud tunnustele. Taotleja kinnipidamine on erandlik meede ning kinnipidamise ja konkreetse asjaolude väljaselgitamise toimingu vahel olema sisuline seos. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
02.07.2026	3-22-2592/52	Laenu tähendus toimetulekutoetuse suuruse arvestamisel Halduskolleegium analüüsis, kas kohalik omavalitsus (KOV) tohtis taotlejale toimetulekutoetuse määramisel tema sissetulekute hulka arvestada tütrelt küttepuude ostmiseks saadud rahasummat ning määrata talle selle tõttu väiksema toetuse. Kolleegium leidis, et kui kaebaja tõendab, et tegu oli tegeliku laenuga (s.t mitte näiliku tehingu või muu kuritarvitusega), siis ei tohi tütrelt saadud kaebaja sissetulekuks lugeda. Seejuures võib KOV uurimispõhimõtet rakendades hinnata, kas lähedasel on eelduslikult ülalpidamiskohustus perekonnaseaduse tähenduses ning kas sellest tulenevalt käsitada ülekannet hoopis ülalpidamiskohustuse täitmisena. Juhul kui kaebaja ei tõenda, et tegemist oli tegeliku laenuga, tuleb KOV-il kaaluda, kas saadud on praegusel juhul põhjendatud käsitada mitte lähedaselt toimetuleku parandamiseks saadud toetusena (SHS § 133 lg 3 p 3), vaid konkreetse kulu katmiseks saadud hüvitisena (SHS § 133 lg 3 p 2), mille välistamiseks taotleja sissetuleku hulgast on KOV-il kaalutusõigus. Toimetulekutoetuse saamine ega selle suurus ei peaks sõltuma taotleja taiplikkusest oma taotlust ja kulusid ajastada ja kajastada. Kohaliku omavalitsuse üksusel lasub kohustus abistada inimest avalduse esitamisel või toimingu tegemisel nii, et see vastaks tema

		vajadusele, arusaamisvõimele ja huvile, kui ilma abistamata jääksid tema õigused teadmatusest või muul põhjusel teostamata. KOV on rikkunud selgitamis- ja abistamiskohustust, kui soovitas taotlejal laenu võtta, ilma et oleks selgitanud selle võimalikke tagajärgi või tingimusi laenu vormistamisele, et see oleks selgelt eristatav kingist ja ülalpidamiskohustusest. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
01.09.2026	3-26-1048/10	IKÜM-i ja AvTS-i alusel esitatavate nõuete eristamine Haldusasjas palus kaebuses halduskohtule tuvastada Tartu Ülikooli tegevuse õigusvastasus tema isikuandmetele ja nendega seotud teabele (vt IKÜM art 15 lg 1) juurdepääsu taotluste lahendamisel ning kohustada ülikooli tema taotlusi uuesti lahendama. Samuti palus ta kohustada ülikooli registreerima dokumendiregistris tema taotlus ja ülikooli antud vastus (vt AvTS § 12). Seega tugines kaebaja IKÜM-s sätestatud isikuandmete töötlemise nõuete ja AvTS-st tuleneva avaliku teabe teabevaldaja kohustuse väidetavatele rikkumistele. Riigikohus märkis, et Tartu Ülikool avalik-õigusliku juriidilise isikuna on menetluses olevas asjas samal ajal nii isikuandmete töötleva IKÜM mõttes kui ka teabevaldaja AvTS § 5 lg 1 p 2 järgi. Nende kahe eristamine on oluline, kuna nii materiaalsoõiguslik alus, mille järgimist tuleb kaebemenetluses kontrollida, kui ka tegevuse vaidlustamist reguleerivad menetlusnõuded on mõneti erinevad. Kaebuse kohtueelseks lahendajaks on praegusel juhul mõlema puhul sama organ - AKI. Riigikohus selgitas, et üheks erinevuseks AvTS ja IKÜM vahel on näiteks küsimus, kelle tegevust on võimalik halduskohtus vaidlustada. AvTS § 46 lg 2 sätestab, et kui AKI jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda halduskohtusse teabevaldaja (mitte AKI) vastu (vt ka HKMS § 45 lg 4). Seevastu IKÜM art 78 järgi saab andmesubjekt esitada kaebuse AKI otsuse peale (vt ka õiguskaitseasutuste suhtes kohalduva isikuandmete kaitse seaduse § 28 lg 2), mille lahendamisel peab kohus AKI otsust kontrollima täies ulatuses, st andma hinnangu AKI otsuse sisulisele õigsusele. Samas ei välista IKÜM 8. ptk võimalust vaidlustada algse töötleva tegevus kohtus sõltumata kohtueelsest menetlusest. IKÜM art 79 võimaldab pöörduda kohtusse ka otse töötleva tegevuse vastu. Praegusel juhul tähendab eeltoodu seda, et kaebaja isikuandmetele ja sellega seotud teabele juurdepääsu taotluste lahendamisel tuleb järgida IKÜM-s sätestatud, sh AKI-le kui järelevalveasutusele kaebuse esitamisel. Osas, milles kaebaja soovis enda taotluse ja sellele antud vastuse dokumendiregistris registreerimist, kohaldub AvTS ning ülikooli peale kohtueelselt vaide esitamist ja selle lahendamist reguleerib AvTS § 46 koostoimes haldusmenetluse seadusega (HMS) (vt AvTS § 2 lg 3). Samas leidis Riigikohus, et ei ole õige kohtute seisukoht, et kaebuse Tartu Ülikooli vastu võis praegusel juhul tagastada HKMS § 121 lg 2 p 1 alusel, s.o põhjendusega, et kaebajal puudub asjas ilmselgelt kaebeõigus. Kui toimub vabatahtlik vaidemenetlus (AvTS koostoimes HMSga) ja isik pöördub paralleelselt samal ajal ka halduskohtusse, siis ei saa halduskohtus tagastada kaebust kaebeõiguse puudumise tõttu HKMS § 121 lg 2 p 1 alusel viitega vaidemenetluse toimumisele. Vastupidi, HMS § 79 lg 1 p 5 järgi tuleb AKI-l vabatahtlik vaidemenetlus sel juhul lõpetada. Kui tegu on IKÜM alusel toimuva kohtueelse menetlusega AKI-s ja andmesubjekt pöördub paralleelselt samal ajal töötleva vastu halduskohtusse, siis Euroopa Kohus on selgitanud, et andmesubjektil on õigus kasutada IKÜM art-tes 77-79 sätestatud õiguskaitsevahendeid konkureerivalt ja üksteisest sõltumatult. Seejuures ei või järelevalveasutus (AKI) jätta kaebust läbi vaatamata argumendiga, et andmesubjekt esitas kohtusse samasisulise kaebuse töötleva vastu (asutus võib vaid menetluse peatada). Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
07.09.2026	3-25-2711/19	Kohtuametniku õigus lahendada toimikust ära kirjade tegemise taotlust Riigikohus rahuldab määruskaebuse asjas, milles kaebaja oli taotlenud halduskohtult asja materjalidest ära kirju, et pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse, kuid halduskohtu kohtujurist oli nende väljastamisest keeldunud. Riigikohus selgitas, et vähemalt osaliselt on

		sellise taotluse rahuldamata jätmise määrus vaidlustatav, sest taotlus puudutas ka kohtulahendeid, mille ärakirjade väljastamata jätmise puhul on Riigikohus varem edasikaebeõigust jaatanud. HKMS § 12 lg 1 alusel võib kohtuametnik teha üksnes sellise määrase, mida edasi kaevata ei saa. Seetõttu saatis Riigikohus asja halduskohtule uueks otsustamiseks.
		Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
17.09.2026	3-24-365/17	Üheaegselt võib muuta kaebuse nõuet ja alust, kui see on kohtu hinnangul otstarbekas Kaebaja soovis muuta raieloa tühistamise kaebust selliselt, et see hõlmaks hilisema raieloa, mis anti kohtumenetluse ajal sama kinnistu teise eraldise raieks. Eelnevad astmed ei rahuldanud taotlust. Riigikohtu halduskolleegium muutis keeldumise põhjendusi selgitades, et HKMS § 49 lg 1 esimesest lausest ei tulene jäika keeldu muuta üheaegselt kaebuse nõuet ja alust. Kaebuse muutmise lubamisel on kohtutel lai kaalutlusruum, kuid keeldumist tuleb põhjendada. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI

LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
01.09.2026	5-26-30/2	Ametis oleval õiguskantsleril ei ole keelatud kandideerida Vabariigi Presidendiks Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium leidis esiteks, et Riigikogu liikmete Riigikohtule esitatud kaebus on lubatav. Vabariigi Presidendi valimise seadus ei sätesta õigust vaidlustada Vabariigi Valimiskomisjoni (VVK) otsust, millega isik registreeritakse Vabariigi Presidendi kandidaadiks. Siiski on kaebajatel praegusel juhul kaebeõigus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse alusel. Oluline on tagada, et presidendikandidaadina registreeritakse vaid nõuetele vastavad isikud ning et võimalikud põhimõttelised kahtlused kummutataks ja minetused kõrvaldataks enne seda, kui algab Vabariigi Presidendi valimiste esimene voor ja hääletamine kandidaatide üle. Riigikogu liikmetel, kellel on hiljem õigus esitada protest hääletamise korra väidetava rikkumise kohta, peab olema võimalik vaidlustada ka VVK otsust, millega registreeriti Riigikogu esimesse hääletusvooru üles seatud kandidaat. Kolleegiumi hinnangul ei ole aga VVK otsus, millega Ü. Madise registreeriti Vabariigi Presidendi kandidaadiks, põhiseadusega vastuolus. Põhiseaduse ega seadustega ei ole keelatud ametis oleval õiguskantsleril kandideerida Vabariigi Presidendiks ning ta ei pea enne kandideerimist astuma tagasi oma ametikohalt õiguskantslerina. Tema volitused õiguskantslerina lõpevad Vabariigi Presidendina ametisse astumisega. Õiguskantsler peab siiski silmas pidama, et ta ei väljendaks Vabariigi Presidendiks kandideerimise perioodil, ent samal ajal õiguskantsleri ametis olles, poliitilisi seisukohti, mis võivad õiguskantsleri positsiooni kahjustada. Praegusel juhul ei ole kolleegiumile teada, et Ü. Madise oleks väljendanud õiguskantsleri sõltumatusega kokkusobimatuid seisukohti. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

14.09.2026	5-26-26/12	Seletuskiri ei saa muuta seaduse sõnastust Riigikohus jättis läbi vaatamata Tartu Halduskohtu algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve asja, hindamaks perehüvitiste seaduses (PHS) sätestatud jagatava vanemahüvitise arvestusperioodi (PHS § 39 lg 3 p 2) põhiseaduspärasust olukorras, kus laps sünnib enneaegsena. Riigikohus leidis, et säte ei ole asjassepuutuv, kuivõrd PHS § 45 lg-st 3 tulenev vanemahüvitise suuruse ümberarvutamise keeld ei luba emale jagatavat vanemahüvitist määrates vanemahüvitise suurust ümber arvutada, kui emale on varem määratud ema vanemahüvitis. Eelnõu 512 SE (Riigikogu XIV koosseis) seletuskirjast küll nähtub eesmärk muuta perehüvitiste seadust selliselt, et ema vanemahüvitist ja jagatavat vanemahüvitist arvutatakse erinevate arvestusperioodide alusel, kuid seaduses endas tehtud muudatustes see selgelt ei väljendunud. Kuna seletuskiri ei saa muuta seaduse sõnastust, tulnuks kaebajale jagatavat vanemahüvitist määrates kohaldada PHS § 45 lg-s 3 sätestatud. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
25.09.2026	5-26-34/2	Avaliku teabega seotud rikkumisele saab valimiskaebemenetluses tugineda vaid piiratud juhtudel Riigikohus jättis läbi vaatamata kaebuse, milles vaidlustatid Vabariigi Valimiskomisjoni teabenõude täitmisest keeldumist. Riigikohus selgitas, et valimiskaebuse saab esitada, kui alus vaidlustatava valimiste korraldaja toimingute tegemiseks tuleneb valimisseadustest, vaidluse ese on seotud valimiste korraldamisega ning seadus ei näe ette teistsugust vaidluste lahendamise korda. Avaliku teabe seadusest tulenevate kohustuste rikkumisele saab valimiskaebemenetluses tugineda juhul, kui väidetav rikkumine on lahutamatu seotud valimisseadusest tulenevate ülesannete täitmisega. Kuna hääletamissedelite säilitamist pärast häälte lugemist Vabariigi Presidendi valimise seadus ei reguleeri, ei saa hääletamissedelite säilitamist ega nende juurdepääsu võimaldamist pidada valimiste korraldaja valimisseadusest tulenevaks ülesandeks. Seega tulnuks kaebus esitada halduskohtule. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
29.09.2026	5-26-25/14	Avalikustatud kohtulahendis isikuandmete varjamine (KarS § 404 lg 1) Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium käsitles otsuses 5-26-25/14 süüdimõistetud inimese isikuandmete avalikustatud kohtulahendis varjamata jätmist. Riigikohus tunnistas karistusregistriseaduse § 28 teise lause põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks osas, milles see näeb ette, et pärast karistusandmete registrist kustutamist ei varjata avalikustatud kohtulahendis sellise inimese isikuandmeid, kes on mõistetud süüdi karistusseadustiku § 404 lg 1 järgi.
29.09.2026	5-26-6/38	Avalikustatud kohtulahendis isikuandmete varjamine (KarS § 184 lg 1 või 2) Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium käsitles otsuses 5-26-6/38 süüdimõistetud inimese isikuandmete avalikustatud kohtulahendis varjamata jätmist. Riigikohus tunnistas karistusregistriseaduse § 28 teise lause põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks osas, milles see näeb ette, et pärast karistusandmete registrist kustutamist ei varjata avalikustatud kohtulahendis sellise inimese isikuandmeid, kes on mõistetud süüdi KarS § 184 lg 1 või 2 järgi. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.